

Deklaracija Evropske alijanse građana preko graničnih regiona
Preko granični regioni u srcu Evrope budućnosti

Regioni koji se protežu duž unutrašnjih granica pokrivaju 40% teritorije EU i u njima živi 30% stanovništva EU (150 miliona ljudi) i gotovo 2 miliona preko graničnih radnika. Od uspostavljanja jedinstvenog tržišta i šengenskog prostora, stvoren je niz novih mogućnosti u pograničnim regionima, a mnogi od ovih regiona više nisu periferni, već su postali centri ekonomskog rasta.

Međutim, još uvek postoji mnogo prepreka. Stanovnici pograničnih regiona i dalje se suočavaju sa poteškoćama u svom svakodnevnom životu, bilo da se radi o pronalaženju posla, pristupu zdravstvenoj zaštiti, svakodnevnom putovanju na posao ili prevazilaženju administrativnih problema. Slično tome, preduzeća se suočavaju sa preprekama za njihov rast, a lokalne i regionalne vlasti i dalje se suočavaju sa izazovima u uspostavljanju dublje preko granične saradnje, na primer u pružanju preko graničnih javnih usluga.

Ovi izazovi postali su još očigledniji tokom krize COVID-19: nakon decenija slobodnog kretanja, granice su se preko noći zatvorile, što je izazvalo velike poteškoće za građane i preduzeća u pograničnim regionima i dovelo do ogromnih negativnih ekonomskih i socijalnih posledica. Stoga je ključno prevazići ove prepreke kako bi se iskoristile mogućnosti koje se nude građanima i preduzećima na otvorenim granicama i preduzeti neophodne mere da se to postigne i održi, čak i u kriznim situacijama.

S druge strane, treba napomenuti da je kriza istakla preko graničnu među ovisnost i solidarnost i istovremeno podstakla više oblika saradnje, koje sada treba organizovati i ojačati evropskim i nacionalnim javnim politikama, uzimajući u obzir preko granične regione u potpunosti.

Mi, potpisnici ove izjave,

1. naglašavamo važnost preko granične saradnje za proces integracije EU i, s obzirom na nezadovoljavajući nivo finansijskih sredstava dodeljenih evropskoj teritorijalnoj saradnji u narednom finansijskom periodu, **pozivamo na to da se preko granične regione vrate u središte političkog i zakonodavnog procesa Evropske unije;**
2. pozivamo EU da **aktivno uključi pogranične regione i preko granične grupacije u konferenciju o budućnosti Evrope.** Evropske pogranične regije, Evropske grupacije za teritorijalnu saradnju (EGTS) i evroregije organizovati će preko granične javne konsultacije o budućnosti Evrope kako bi se na odgovarajući način uzeli u obzir stavovi građana preko graničnih regiona; podstičemo ih da aktivno doprinose demokratizaciji preko granične saradnje organizovanjem stalnih preko graničnih veća i među regionalnih parlamentarnih skupština;
3. naglašavamo potrebu da **vlasti pograničnih regiona imaju odgovarajuća ovlašćenja, namenske resurse i ubrzane procedure za sebe i svoje preko granične grupe¹** kako bi prevazišle prepreke u sprovođenju svojih preko graničnih projekata;

¹ Kako je navedeno u Ugovoru iz Achena, koji su 22. siječnja 2019. potpisale Njemačka i Francuska, u poglavlju posvećenom prekograničnoj suradnji.

4. Pozivamo **Evropski parlament, Savet i Evropsku komisiju da završe pregovore o predloženoj Uredbi o evropskom preko graničnom mehanizmu i obezbede njeno usvajanje.** Pozivamo da se sličan pristup izradi i za spoljne granice EU;
5. pozivamo institucije EU, lokalne, regionalne i nacionalne vlasti da **uklone sve pravne i administrativne prepreke** slobodi kretanja, preko graničnom radu, pružanju zajedničkih preko graničnih javnih usluga, saradnji između hitnih i zdravstvenih službi i svim drugim oblicima saradnje koji su u korist stanovništvu pograničnih regiona;
6. s obzirom na nedostatak koordinacije između država članica i regiona sa zakonodavnim ovlašćenjima u prenošenju direktiva EU, preporučujemo da Evropska komisija sprovede **procene preko graničnog teritorijalnog uticaja** kako bi uzela u obzir ne samo efekte zakonodavstva EU na pogranične regione, već i nedostatak koordinacije u transponovanju zakonodavstva EU u pogranične regione. Prenošnje zakonodavstva EU trebalo bi da podrazumeva obavezu koordinacije sa susednim državama članicama kako se ne bi stvorile nove prepreke;
7. pozivamo države članice i regije da **uspostave preko granične nadzorne grupe za praćenje preko granične integracije i da identifikuju i uklone granične barijere**, kao i da osiguraju saradnju sa nacionalnim i regionalnim kontakt tačkama radi razmene iskustava i rešavanja problema sa kojima se suočavaju lokalne i regionalne vlasti, građani i kompanije duž određene granice;
8. pozivamo EU da uspostavi efikasan okvir za **preko granične javne usluge koji će im omogućiti efikasno pružanje u praksi.** To bi dodalo jasnu dodatnu vrednost teritorijalnoj koheziji EU, jer bi lokalnim i regionalnim vlastima, kao i državama članicama, omogućilo da podrže evropske građane koji žive u susednim zemljama, pružanjem preko potrebnih usluga koje nisu i ne mogu se pružiti u njihovim državama;
9. pozivamo institucije EU i države članice da **aktivno uključe pogranične regione u sve faze sprovođenja Evropske zelene agende, instrumenta EU sledeće generacije** i sličnih dalekosežnih budućih politika;
10. pozivamo institucije EU da garantuju **minimalan nivo preko granične saradnje u slučaju globalnih, evropskih ili regionalnih kriza**, poput pandemijr COVID-19. Odgovarajuće zakonodavstvo takođe treba da obezbedi da unutrašnje granice ostanu otvorene i da obezbedi pružanje preko graničnih javnih usluga i puno funkcionisanje jedinstvenog tržišta i šengenskog prostora. S tim u vezi, preporučujemo usvajanje usklađenih kriterijuma na nivou EU za upravljanje budućim pandemijama i vanrednim situacijama širom EU kako bi se izbegao fragmentirani pristup koji sprečava efikasan odgovor na krize.
